

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій
Кафедра української, іноземних мов та перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) Н. М. Бобук
31 серпня 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни	«Основи когнітивної лінгвістики»
освітня програма/ спеціалізація	035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» <i>(назва)</i>
спеціальність	035 Філологія <i>(код, назва спеціальності)</i>
галузь знань	03 Гуманітарні науки <i>(код, назва галузі знань)</i>
ступінь вищої освіти	магістр <i>(молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена й рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри української, іноземних мов та перекладу

Протокол засідання кафедри від 31 серпня 2021 р., № 1.

Полтава – 2021

Укладач програми: Сухачова Н. С. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри української, іноземних мов та перекладу Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми

035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

д. філол., професор

 О. І. Кобзар

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни	4
Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни	5
Розділ 3. Програма навчальної дисципліни	6
Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни	8
Розділ 5. Система оцінювання знань студентів	14
Розділ 6. Інформаційні джерела	16
Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни	18

РОЗДІЛ 1
ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**РОЗДІЛ 1. Загальна характеристика навчальної
дисципліни**

Таблиця 1. Загальна характеристика дисципліни
«Основи когнітивної лінгвістики»

1. Місце в структурно-логічній схемі підготовки – після вивчення навчальних дисциплін: «Лінгвопрагматичні аспекти перекладу», «Стилістика англійської мови».
Мова викладання – українська/англійська
Статус дисципліни – вибіркова
Кількість кредитів за ECTS – 5
Курс/семестр вивчення – 1/2
Денна форма навчання: загальна кількість – 150 год.
- лекції: 20 год.
- практичні заняття: 40 год.
- самостійна робота: 90 год.
- вид підсумкового контролю: ПМК (залік)
- кількість годин на тиждень: 2 год.
7. Заочна форма навчання: загальна кількість – 150 год.
- лекції: 10 год.
- практичні заняття: 6 год.
- самостійна робота: 134 год.
- вид підсумкового контролю: ПМК (залік).

РОЗДІЛ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – ознайомлення студентів-магістрів з теоретико-методологічними засадами когнітивної лінгвістики як одного з найактуальніших напрямів сучасного мовознавства.

Таблиця 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<ul style="list-style-type: none"> • Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі (ПРН-3). • Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи в лінгвістиці (ПРН-7). • Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації (ПРН-9). • Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних (ПРН-11). 	<ul style="list-style-type: none"> • Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел (ЗК-03). • Здатність спілкуватися іноземною мовою (ЗК-06). • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-7). • Здатність проведення досліджень на належному рівні. (ЗК-11). • Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах (СК-1). • Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки (СК-3). • Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів (СК-4). • Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень (СК-

Програмні результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач
<ul style="list-style-type: none"> Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу (ПРН-15). 	7).

РОЗДІЛ 3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ І МІСЦЕ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Тема 1.1.

Історія розвитку когнітивної лінгвістики.

Тема 1.2.

Предмет когнітивної лінгвістики та її основні поняття і терміни. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій.

Тема 1.3.

Концептосфера. Картини світу.

МОДУЛЬ 2

КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК НАПРЯМ МОВОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 2.1.

Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики, його відмінності від поняття та значення.

Тема 2.2.
Концептуалізація. Категорії, диференційні та класифікаційні ознаки концептів.

Тема 2.3.
Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці.

Тема 2.4.
Фреймова семантика. Поняття фрейму.

Тема 2.5.
Методика моделювання концептуальних мереж (С. А. Жаботинська).

РОЗДІЛ 4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
Модуль I. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ І МІСЦЕ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ В СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК					
Тема 1.1. Історія розвитку когнітивної лінгвістики. 1. Сучасний етап розвитку науки про мову. 2. Когнітивної лінгвістики як лінгвістичний напрям, у центрі уваги якого знаходиться мова як загальний когнітивний механізм, як когнітивний інструмент для репрезентації і трансформування інформації.	2	Тема 1.1. Історія розвитку когнітивної лінгвістики. 1. Сучасний етап розвитку науки про мову. 2. Когнітивної лінгвістики як лінгвістичний напрям, у центрі уваги якого знаходиться мова як загальний когнітивний механізм, як когнітивний інструмент для репрезентації і трансформування інформації.	2	Підготувати доповіді на теми: «Виникнення когнітивної лінгвістики та її місце в системі гуманітарних наук», «Функціональна структура мовної свідомості та пам'яті».	10
Тема 1.2. Предмет	2	Тема 1.2. Предмет	4	Підготувати доповіді	10

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
<p>когнітивної лінгвістики та її основні поняття і терміни.</p> <p>1. Предмет та основні поняття і терміни когнітивної лінгвістики.</p> <p>2. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій.</p>		<p>когнітивної лінгвістики та її основні поняття і терміни.</p> <p>1. Предмет та основні поняття і терміни когнітивної лінгвістики.</p> <p>2. Тематика, напрями, теоретико-методологічні принципи сучасних лінгвокогнітивних студій.</p>		<p>на теми: «Напрями досліджень когнітивної науки в Україні», «Зарубіжні школи когнітивної лінгвістики».</p>	
<p>Тема 1.3. Концептосфера. Картини світу.</p> <p>1. Поняття «картина світу».</p> <p>2. Мовна та концептуальна картини світу.</p>	2	<p>Тема 1.3. Концептосфера. Картини світу.</p> <p>1. Поняття «картина світу».</p> <p>2. Різниця між мовною та концептуальною картинами світу.</p> <p>3. Наукова картина світу.</p> <p>ПМР 1</p>	6	<p>Підготувати доповіді на теми: «Свідомість, види свідомості та менталітет», «Різниця між мовною та концептуальною картинами світу», «Наукова картина світу».</p>	10
Модуль II. КОГНІТИВНА ЛІНГВІСТИКА ЯК НАПРЯМ МОВОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ					

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
<p>Тема 2.1. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики, його відмінності від поняття та значення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики. 2. Типи концептів. 3. Диференціація понять концепт і значення, концепт і поняття. 4. Науковий концепт. 	4	<p>Тема 2.1. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики, його відмінності від поняття та значення.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концепт як базове поняття когнітивної лінгвістики. 2. Типи концептів. 3. Диференціація понять концепт і значення, концепт і поняття. 4. Науковий концепт. 	6	<p>Підготувати доповіді на теми: «Структура концепту (образ, інформаційний зміст, інтерпретаційне поле), «Типологія концептів», «Концепт – слово, концепт – значення».</p>	12
<p>Тема 2.2. Концептуалізація. Категорії, диференційні та класифікаційні ознаки концептів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття концептуалізації. 2. Структурні моделі концепту. 	2	<p>Тема 2.2. Концептуалізація. Категорії, диференційні та класифікаційні ознаки концептів.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття концептуалізації. 2. Структурні моделі концепту. 	4	<p>Підготувати доповіді на теми: «Національна специфіка концептів», «Номінативна щільність концепту», «Рекурентність концепту».</p>	10

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
3. Типологія концептів.		3. Типологія концептів.			
<p>Тема 2.3. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці.</p> <p>1. Концептуальний аналіз як метод концептивістики.</p>	2	<p>Тема 2.3. Сучасна методологія концептуального аналізу у лінгвістиці.</p> <p>1. Концептуальний аналіз: загальна характеристика.</p> <p>2. Концептуальний аналіз як метод концептивістики.</p> <p>3. Моделювання концепту.</p>	6	<p>Дослідити зміст і структур концепту (обрати концепт). Виписати ключові слова-репрезентанти, що входять до ядра обраного концепту та ті, що формують його периферію.</p>	12
<p>Тема 2.4. Фреймова семантика.</p> <p>1. Фреймова семантика Ч. Філлмора.</p> <p>2. Поняття «фрейм» у сучасній лінгвістиці.</p>	2	<p>Тема 2.4. Фреймова семантика.</p> <p>1. Фреймова семантика Ч. Філлмора.</p> <p>2. Поняття «фрейм» у сучасній лінгвістиці.</p> <p>3. Типи фреймів.</p>	6	<p>Обрати концепт у певному дискурсі та за допомогою фреймового аналізу впорядкувати зібраний матеріал і описати його у вигляді чіткої структурованої форми.</p>	12
Тема 2.5. Методика	4	Тема 2.5. Методика	6	Здійснити побудову	14

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість ГОДИН	Назва теми та питання практичного заняття	Кількість ГОДИН	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість ГОДИН
<p>моделювання концептуальних мереж (С. А. Жаботинська).</p> <p>1. Семантика лінгвальних мереж – методика концептуального аналізу С. А. Жаботинської.</p>		<p>моделювання концептуальних мереж (С. А. Жаботинська).</p> <p>1. Доктор філологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України С.А. Жаботинська.</p> <p>2. Семантика лінгвальних мереж – методика концептуального аналізу С. А. Жаботинської.</p> <p>3. Зміст макроконцепту MANAGEMENT / МЕНЕДЖМЕНТ ПМР 2</p>		<p>концептуальної моделі поняття (обрати), яка стане основою для семантичної (тематичної) стратифікації лексичних одиниць з урахуванням методики моделювання концептуальних мереж (С. А. Жаботинська).</p>	

Розділ 5. Система оцінювання знань студентів

Таблиця 5. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни

<i>Види робіт</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
Модуль 1 (теми 1-3): відвідування занять (6 балів); захист домашнього завдання (6 балів); обговорення матеріалу занять (6 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (6 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Модуль 1 (теми 4-8): відвідування занять (8 балів); захист домашнього завдання (4 балів); обговорення матеріалу занять (4 бали); виконання навчальних завдань (8 балів); завдання самостійної роботи (8 балів); тестування (8 бали); поточна модульна робота (10 балів)	50
Разом	100

Таблиця 6. Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розділ 6. Інформаційні джерела

Основні

1. Болдырев Н. Н. Когнитивная семантика: Введение в когнитивную лингвистику [Курс лекций]. Изд. 4-е, стер. Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р.Державина, 2014. 236 с.

2. Жаботинская С. А. Имя как текст: концептуальная сеть лексического значения (анализ имени эмоции). *Cognition, communication, discourse. International On-line journal – Когниция, коммуникация, дискурс. Международный электронный сборник научных трудов. Харьковский национальный университет имени В. Каразина.* 2013. № 6. С. 47 – 76.

3. Жаботинська С.А. (2019). Семантика лінгвальних мереж у навчальному комбінаторному тезаурусі. *Studia Philologica. Філологічні студії.* 2019. Вип. 13. С. 17-27.

4. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гносиз, 2004. 390 с.

5. Краснобаева-Чорна Ж. В. Сучасна концептологія: концепт життя в українській фраземіці. Монографія. Донецьк : ДонНУ, 2009. 201 с.

6. Іващенко В. Л. Концептуальна репрезентація фрагментів знання в науково-мистецькій картині світу (на матеріалі української мистецтвознавчої термінології) : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2006. 328 с.

7. Карасик И. А. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. : Гносиз, 2004. 390 с.

8. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики. Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. 196с.

9. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : учеб. пособие. 2-е изд. Минск : Тетра Системс, 2005. 256 с.

10. Минский М. Фрейм для представления знаний. М. : Педагогика, 1988. 205 с.

11. Полюжин М М. Концепти як співвідносні зі значенням слова поняття. *Культура народів Причорномор'я.* 2002. № 32. С. 109 – 115.

12. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ : Восток – Запад, 2007. 314 с.

Додаткові

1. Попова З. Д. Введение в когнитивную лингвистику. Кемерово : Кузбассвуиздат, 2005. 220 с.
2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя, 2008. 332 с.
3. Степанов Ю. С. Концепты. Тонкая пленка цивилизации. М. : Языки славянских культур, 2007. 248 с.
4. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта. Методологические проблемы когнитивной лингвистики. Воронеж : Воронежский гос. ун-т, 2001. С. 58 – 67.
5. Філмор Ч. Фреймы и семантика понимания. Новое в зарубежной лингвистике : когнитивные аспекты языка : сб. ст / сост., ред., вступ. ст. В. В. Петрова, В. Г. Герасимова. М. : Прогресс, 1988. Вып. XXIII. С. 52 – 92.
6. Croft W. Cognitive Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2004. 356 p.
7. Fillmore Ch. Frames and the Semantics of Understanding. Quaderni di Semantica. 1985. Vol. 6. P. 222 – 254.
8. Jackendoff R. What is concept? Frames, Fields, and the Contrasts. New essays in Semantics find Lexical Organization. Hillsdale, 1992. P. 204 – 306.
9. Lakoff G. Metaphors We Live by. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
10. Langacker R. W. Foundations of Cognitive Grammar. Vol. 1 : Theoretical prerequisites. Stanford, 1987. 516 p.
11. Minsky M. Frame-system Theory. Thinking: Readings in Cognitive Science. Cambridge ; New York : Cambridge University Press, 1977. P. 355 – 376.

Довідкові

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М. : Советская энциклопедия, 1969. 608 с.
2. Краткий словарь когнитивных терминов под общей ред. Е. С. Кубряковой. М. : Моск. гос. ун-т, 1996. 245 с.
3. Лингвистический энциклопедический словарь. [под ред. В. И. Ярцева]. М. : Большая российская энциклопедия, 2002. 507 с.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення, до якого входить пакет програмних продуктів Microsoft Office.

2. Дистанційний курс «Основи когнітивної лінгвістики», який розміщено в програмній оболонці Moodle на платформі Центру дистанційного навчання ПУЕТ (<https://el.puet.edu.ua/>).